

Oby tak dalej

Ostatnio w NCN odbyło się spotkanie typu „okrągły stół”, na którym dyskutowano uwagi zgłaszane przez naukowców. Jako beneficjent programu Sonata Bis (zakończyłem w grudniu 2017) i osoba aplikująca po raz kolejny o grant w programie OPUS, jakiś czas temu listownie zgłosiłem swoje uwagi.

Ostatnio przeczytałem w komunikatach na stronie NCN, że wprowadzono cały pakiet rozsądnych zmian. Wymienię tutaj dwie, które – moim zdaniem – znacząco pozwolą oszczędzić czas i podniosą standard w ogólnie pojętej konkurencyjności europejskiej. Bardzo dobrym posunięciem jest możliwość korekty wniosku z niewielkimi uchybieniami. Wnioski te nie będą odrzucane z konkursu na etapie oceny formalnej. Dużym ułatwieniem jest, że zarówno skrócony, jak i szczegółowy opis projektu będą przygotowywane po angielsku (tę zmianę również ja proponowałem). Co więcej, pozwoli to na zaoszczędzenie czasu i w pewnym sensie trening dla osób starających się o granty ERC.

Tym, co jest prawdopodobnie trudniejsze do zmiany i wymaga większych nakładów pracy, jest podniesienie jakości recenzji, którym poddawane są wnioski, i jakości uzasadnienia oceny. Można to uzyskać, na przykład, poprzez lepszy iteracyjny dobór recenzentów i panelistów. Jako przykład podam komentarz uzasadniający odrzucenie mojego wniosku (widziałem też oceny wniosków kolegów). Napisano:

„Wniosek został uznany za ciekawy i odpowiedni dla konkursu OPUS. Zastrzeżenia członków panelu wzbudziła ilość i zakres zadań badawczych przewidzianych w projekcie, które mogą być trudne do realizacji mimo niewątpliwie szerokich kompetencji kierownika. Kilkoro ekspertów poruszyło również kwestię tego, że sukces projektu zbyt mocno zależy od ścisłej współpracy między grupami eksperymentalnymi i teoretycznymi”.

Fizyka jest nauką, w której współpraca teoretyków z doświadczalnikami jest bardzo owocna, dlatego powyższy

komentarz jest trudny do obrony. Poza tym prześledzenie listy moich publikacji (ekspert w zasadzie powinien je znać) pokazuje, że napisałem około dziesięciu wspólnych artykułów w ramach ścisłej współpracy z doświadczalnikami i co najmniej dwa z nich mają ponad 130 cytowań. Potrafię więc ściśle współpracować z doświadczalnikami, np. obecnie współpracuję z doświadczalnikiem z DESY, w Hamburgu, który dostał stypendium Humboldta od FNP, aby realizować ze mną projekt. Dodam, że w wielu ofertach pracy w USA bezwzględny warunkiem zatrudnienia jest ścisła współpraca doświadczalników z teoretykami, a europejska tendencja jest taka, żeby wspierać projekty multidyscyplinarne i synergię. Jeśli chodzi o stopień trudności zadań badawczych to jest to ocena względna (dla mnie nie były bardzo trudne) i naprawdę trudno być przekonującym, odrzucając projekt z tego powodu.

Kolejnym problemem jest ciągłością finansowania. Moim zdaniem, jak i zdaniem osób na podobnym etapie rozwoju kariery, z którymi rozmawiałem, brakuje polskiego konkursu pozwalającego zachować impet osobom, które zakończyły etap dobrze zrealizowanych i sfinansowanych badań w kategorii „Młody naukowiec”. W ramach projektów Sonata Bis (NCN) lub LIDER (NCBiR) można stworzyć dużą silną, międzynarodową grupę badawczą. Po zrealizowaniu tych projektów, których niestety nie można powtórzyć, nie ma równie atrakcyjnych grantów w zakresie nauk podstawowych, a grant OPUS jest grantem mniejszego formatu – grant dla wszystkich i potencjalnie pozwalający zachować ciągłość badań. W finansowaniu tego konkursu widać jednak ruch w dobrym kierunku, gdyż z ostatnich komunikatów NCN wynika, że zwiększono nakłady finansowe na konkurs OPUS.

Podsumowując, dyskusje NCN z naukowcami aplikującymi o granty są bardzo owocne i mam nadzieję, że będą kontynuowane.

KRZYSZTOF KUTAK

Prof. Dr hab. Andrzej Białas
Redaktor Naczelny „Pauzy Akademickiej”

Kraków, 25 stycznia 2018

Szanowny Panie Profesorze,

w numerze 410. „Pauzy”, datowanym 11 stycznia 2018 roku, ukazał się artykuł profesora Leszka Roszkowskiego *Młoda, fascynująca, obiecująca... – i już pełna sukcesów*. Autor z entuzjazmem przedstawił tam rozwój astrofizyki cząstek, dyscypliny naukowej, której przypisuje 5 Nagród Nobla, w większości przyznanych przed rozpoznaniem jej jako dziedziny odrębnej od innych działów astronomii i fizyki.

Z jego tekstu wynikać może, iż fale grawitacyjne – odkryte w bezpośredniej obserwacji w 2015 roku, co zostało uhonorowane Nagrodą Nobla w roku 2017 – mają naturę cząstki. Czytelnicy „Pauzy”, wśród których specjaliści od teorii względności należą do mniejszości, mogliby uznać, że fizycy mają tu problem interpretacyjny. Tymczasem Komitet

Noblowski przyznał nagrodę w sposób jednoznaczny za „decisive contributions to the LIGO detector and the observation of gravitational waves”. Nie odnotowaliśmy w literaturze naukowej próby reinterpretacji obserwacji fal grawitacyjnych, dokonanych w latach 2015–2017 w terminach cząstkowych. Co więcej, istnieją podstawy, aby sądzić, że analogia foton-grawiton jest nieuzasadniona [patrz „Classical and Quantum Gravity” 23 (2006) 5907–5918].

Artykuł profesora Roszkowskiego wzbudził ożywioną dyskusję na forum Polskiego Towarzystwa Relatywistycznego, w której nikt nie kwestionował interpretacji znanej z werdyktu Komitetu Noblowskiego.

Z poważaniem

EDWARD MALEC i ANDRZEJ STARUSZKIEWICZ

Instytut Fizyki UJ

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Piotr Sztompka, Marta Wyka, Jerzy Wyrozumski, Jakub Zakrzewski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Białas – redaktor naczelny; Andrzej Borowski, Andrzej Kobos, Marian Nowy – redaktorzy; Adam Korpak, Krzysztof Skórczewski – grafika; Ryszard Otręba – „Galeria PAUzy”; Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny; Witold Brzoskowski, Monika Mentel – fotokład; Wydawnictwo PAU – konsultacje.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi.